

Editör'den...

Pascal Quignard'a göre "Düşünmenin en iyi yolu yazmaktır." Tarih, insanı düşünmeye sevk eden ve insanın endişelere kapılmasına neden olan tüm gelişmeleri kaydetme güdüsüyle hareket ettiğine şahitlik etmiştir. İnsanlık bu gelişmeleri kimi zaman resmetmiş kimi zaman ise yazagelerek tarihi inşa etmiştir. Bilge Strateji dergisi de tüm bu motivasyonun, insanlığın yaşayageldiği tüm bu iniş çıkışların bir ürünüdür. Düşünme ve kaleme alma döngüsünde; uluslararası sistemin akışını, küresel ve bölgesel dinamikleri, değişim ve dönüşümleri tarihe not düştüğümüz Bilge Strateji Dergisi'nin Bahar 2018 sayısıyla 21. yüzyıldaki gelişmeleri derinlemesine okumaya çalışmaktayız.

Bu sayımızda yorum yazılarımızda ABD'nin nükleer gücünü yeniden ele alışı ve Türkiye'nin küresel terörle mücadelesi değerlendirilmektedir. Bahar 2018 sayımızda ayrıca Avrasya coğrafyasındaki boru hatları politikaları, uluslararası terörizmde yeni bir fenomen olduğu iddia edilen "Çatışma Hayırseverleri" (combat charities), Rusya ve İran'ın enerji işbirliği, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün Merkezi Asya'daki etkisizliği ve Avrupa Birliği ülkelerinde giderek yükselen yabancı düşmanlığı üzerine kaleme alınmış makaleler yer almıştır.

Dergimizin "ABD'nin Nükleer Silahları Trump'ın Elinde Daha Büyük Tehlike Arz Ediyor" başlıklı ilk yorum yazısında Mustafa Kibaroğlu, ABD'nin sahip olduğu nükleer silah gücüne ilişkin endişelerini ülkemiz, bölgemiz ve küresel bağlamda ele almaktadır. Yazısında ABD Savunma Bakanlığı'nın hazırladığı "Nuclear Posture Review" (2018) belgesini ele alan Kibaroğlu, belgede ifade edilen hedeflerin endişe uyandırdığını kaydetmekte ve gelişmelerin hiç arzu edilmese dahi nükleer silahların da dahil olabileceği savaş senaryolarının yüksek sesle konuşulmasına yol açabileceğinin altını çizmektedir.

Dergimizin bir diğer yorum yazısında ise Savaş Biçer, "Küresel Terörle Mücadelenin Neresindeyiz?" başlıklı yazısında terör olgusuyla küresel bir bütünlük içinde mücadele yoluna gidilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Biçer yazısında küresel terörle mücadelenin uluslararası ortamda bir işbirliği zeminini tesis etmesi gerektiğinin altını çizmekte ve ABD'nin "önce Amerika" (America First) merkezli dış politika uygulamasından küresel terörizm bağlamında Türkiye'nin ne derece etkilenceğine değinmektedir.

İngilizce olarak kaleme alınan "Avrasya'da Boru Hatları Politikası: Güney Akımı, Türk Akımı ve TANAP" başlıklı ilk makalemizde Çağla Gül Yesevi, Rusya'nın enerji politikasını Sovyetler Birliği hafızasını de ele alarak ortaya koymaktadır. Makalesinde Avrasya'daki enerji polikalarını Güney Akım, TürkAkım ve TANAP projeleri çerçevesinde ele alan Yesevi, sözkonusu projeleri karşılıklı bağımlılık teorileri çerçevesinde incelemektedir.

Kerem Ovet ve Metin Gürcan, 21. yüzyılda "yeni" bir olgu olduğu iddia edilen Pavol Kosnáč'ın ortaya koyduğu "Çatışma Hayırseverleri" (Combat Charities) kavramını ele almaktadır. Kavramın yakın dönemde ortaya atılması nedeniyle uluslararası ilişkiler literatüründe "çatışma hayırseverleri" olgusuna ilişkin makalelerin neredeyse yok denecek kadar az olması, Ovet ve Gürcan'ın eserini kayda değer kılmaktadır. Makalede, Kosnáč'ın 21. yüzyılda Arap Baharı'yla birlikte ortaya çıktığını iddia ettiği kar amacı gütmeyen ve savaş alanında danışmanlık sağlayan örgütler olan SOLI ve HAD'a eleştiriler yöneltilmektedir. Ovet ve Gürcan ayrıca sözkonusu organizasyonların lokal milislere muhabere ekipmanı dağıtarak uluslararası barışın korunması anlamında da tartışmalı bir konumda olduklarının altını çizmektedir. Uluslararası arenada taraf seçmeden silahlı bir aktivite içerisinde varolmanın mümkün olamayacağını ifade eden makale, "Savaş Hayırseverleri"ne nazaran güçlendirilmiş bir Birleşmiş Milletler (UN) ya da ileride kurulacak benzeri bir uluslararası oluşum ile küresel terör örgütlerine karşı mücadele edilmesinin uluslararası sisteme çok daha büyük bir katkı sağlayacağını vurgulamaktadır.

Ayşegül Ketenci'nin kaleme aldığı "Rusya- İran Enerji İşbirliği: 'Kapsamlı Ortak Eylem Planı Sonrası Değişen Dengeler'" başlıklı makalede ise 2015 yılında "Kapsamlı Ortak Eylem Planı"nı (KOEP) imzalayan İran'ın sivil nükleer gelişiminin önünün açıldığı ve anlaşma tam anlamıyla uygulamaya koyulduğunda dünya pazarlarına önemli bir petrol-doğalgaz ihracatçısı olarak yer alabileceği işlenmektedir. Makalede Ketenci, imzalanan anlaşma sonrasında Rusya ve İran'ın birbirlerine rakip mi olacağı yoksa birbirleriyle işbirliği içinde mi hareket edeceği sorunsalının bölgesel ve küresel dengeleri etkileyeceğinin altını çizmekte ve Ketenci bu meseleye cevaplar aramaktadır. Ketenci'ye göre İran'ın nükleer silah geliştirmesini durduran KOEP'in Rusya ve İran açısından ne derece başarılı bir anlaşma olacağını zaman gösterecektir.

Burulcan Abdibaitova ve Saltanat Kydyralieva ise makalesinde Rusya Federasyonu'nun önerisiyle bütünleşik bir güvenlik sistemini oluşturma çabasıyla 1992'de Kolektif Güvenlik Anlaşması ile temelleri atılan ve 2002 yılında Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü adını alan yapılanmanın uluslararası sistemde etkin bir rol ortaya koyamayışını ele almaktadır. Abdibaitova ve Kydyralieva makalesinde örgütün işleyişinde saptanan sorunları gidermek amacıyla teorik bilgi çerçevesinde örgütün işleyişine ilişkin önerilerini dile getirmektedir. Abdibaitova ve Kydyralieva'ya göre, "örgütün yenilenmesi kaçınılmazdır ve bunun yapılması için rutin zirveler işe yaramayacaktır. Örgüt hızla değişen dünya şartlarında güncel sorunlara yanıt verebilmeli ve örgüt içinde alınacak tüm kararlar üye devletlerin güvenliklerini garanti altına alabilmelidir."

Bilge Strateji Dergisi'nin Nurgül Bekar'ın kaleme aldığı "Avrupa Birliği Ülkelerinde Yabancı Düşmanlığı ve Bağlantısı" başlıklı son makalesinde ise Avrupa Birliği ülkelerinde yabancılara yönelik tutumların Avrupa güvenliği üzerinde nasıl bir tehdit oluşturduğunun analizi yapılmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede Bekar, kuramsal açıdan milliyetçilik ideolojisi ve Avrupa bütünleşmesini en iyi açıklayan teorilerden biri olduğunu ifade ettiği işlevselcilik kuramı bağlamında AB içinde en fazla yabancı nüfusu barındıran Almanya örneğini irdelemiştir. Bekar'a göre "Yabancı düşmanlığı sorununun çözülememesi bir yandan Avrupa değerlerini ve Avrupa bütünleşme sürecini zayıflatacak ve de AB'ye olan güveni sarsacaktır. Diğer yandan uluslararası politikada yeni çatışma alanlarının doğmasına ve Avrupa'nın güvenlik sorunlarının artmasına yol açacaktır." Bekar makalesinde, AB'nin yapılacaklar listesine özellikle Ortadoğu ve Afrika'da yaşanan çatışmaların çözülmesini, savaşların önlenmesini, barışın sağlanmasını, etkili ve uzun vadeli insani politikalara destek verilmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Bilge Strateji'nin bu sayısında iki farklı kitap tahlili bulunmaktadır. Ayşegül Ketenci, Hüseyin Pazarıcı'nın kaleme aldığı "Türk Dış Politikasının Başlıca Sorunları" başlıklı kitabı incelemiş, kitabın Türkiye'nin uluslararası ilişkiler literatürüne katkı sağlayacak önemli bir eser olarak yerini alacağını ifade etmiştir. Selim Vatandaş ise ABD'nin önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olan Washington Enstitüsü Türkiye Programı Direktörü Soner Çağaptay'ın kaleme aldığı "The Rise of Turkey: The Twenty-First Century's First Muslim Power" başlıklı eserin tahlilini gerçekleştirmiştir.

Her cevap bir başka soruyu yahut soruları da beraberinde getirir. Okumak, düşünmek, yazmak, sorulara cevaplar vermeye çalışmak çilesi yoğun bir motivasyonunun doğum sürecidir. Derginizin bu sayısının meselelerimizin çözümüne ışık tutması dileğiyle.

Prof. Dr. Mustafa KİBAROĞLU
BİLGESAM Başkanı